

*Nils Henrik Juhlaksenpoika
Sandelinin
jälkeläiset*

Tornionlaaksosta maailmalle

TUULA UNTINEN

Nils Henrik Juliuksenpoika Sandelinin jälkeläiset

Tornionlaaksosta maailmalle

© 2026 Tuula Untinen

Kannen suunnittelu ja taitto: Suunnittelutoimisto Tammikuu Oy

Kustantaja: Kirjatoimikunta

Valmistaja: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN 978-952-19593-0-1

*Nils Henrik Juliuksenpoika
Sandelinin jälkeläiset*

Tornionlaaksosta maailmalle

Sisällysluettelo

1. Esipuhe	7
2. Esivanhemmat	9
2.1. Sangiksen kylä Ruotsissa	10
2.2. Julius Erikssonin vanhemmat	10
2.3. Sukunimeksi Sandelin	12
2.4. Uusi valtakunnanraja	14
2.5. Keisari Aleksanteri I Torniossa	15
2.6. Julius nahkurinoppilaana	16
2.7. Julius ja Anna	17
2.8. Ratkaisuja	18
3. Nils Henrik Juliuksenpoika	20
3.1. Vuosi 1837	21
3.2. Oolannin sota	21
3.3. Nils Henrik ja Anna	22
3.4. Nils Henrik ja Kaisa	24
3.5. Yhteys Michiganiin	25
3.6. Muhoksen maanviljelyskoulu	26
3.7. Elämä Arpelassa jatkuu	27
3.8. Monitaitoinen mies	31
3.9. Ensimmäinen maailmansota	35
3.10. Viimeiset vuodet	38
4. Perhetaulut	40
Frans Oskar	41
Brita Josefina	42
Aina (Aino) Katariina	52
Yrjö Armas	58

Sulo Gideon	59
Arvo Alexander	60
Linda Editha	69
5. Amerikanserkut	76
5.1 Carl Johan ja Brita Kaisa Sandelin	77
5.2 Johan Abram ja Gustava Sandelin	85
6. Henkilötarinoita	98
6.1 Nimimerkki Muste	98
6.2 Arvo Sandelin	102
6.3 Erland Sandelin	119
6.4 Josefina ja Herman Näätsaari	122
6.5 Sulo Gideon Salakallio	128
6.6 Tyyne ja Alma Näätsaari	133
6.7 Unto ja Helmi Näätsaari	141
6.8 Uuno ja Aini Näätsaari	143
6.9 Yrjö Armas Sandelin	146
6.10 Pärmanni	154
7. Valokuvia ja muistoja	157
8. Henkilöluettelo	179
Rekisteriseloste	189
Lähteitä	190

1. Esipuhe

Sukututkimus perustuu osin muistitietoon, mutta ennen kaikkea vanhojen asiakirjojen ja arkistolähteiden tutkimiseen. Aineistoa voidaan nykyään täydentää myös avoimista lähteistä saaduilla tiedoilla. Tällä tavoin sukupolvien vaiheet voidaan sijoittaa osaksi historiallista aikajanaa.

Seppo Näätsaari on vuosien ajan tutkinut Nils Henrik Juliuksenpoika Sandelinin sukua, jonka juuret ovat Ruotsin Västerbottenin Sangiksen kylässä. Tuloksia esiteltiin sukkokoukselle Torniossa vuonna 2018. Vuoden 2022 kokous vahvisti yhteenkuuluvuuden tunnetta, joten tutkimustulokset päätettiin saattaa sukukirjaksi. Kirjatoimikuntaan valittiin Nils Henrikin ja Kaisan lasten (Josefina, Aino, Yrjö, Arvo ja Linda) jälkeläisiä.

Työryhmään kuuluivat Tuula Untinen (vetäjä), Seppo Näätsaari, Marita Sandelin-Kivisalo, Sampo Piisalo (kuvien digitointi), Seija Ojanen, Marja-Leena Sotkasiira, Kimmo Sandelin, Jyrki Sandelin ja Marja-Riitta Piisalo. Henkilötarinoiden kirjoittamiseen osallistuivat Marita Sandelin-Kivisalo, Jyrki Sandelin, Seija Kreusch, Seppo Näätsaari ja Esko Näätsaari. Teoksen kirjoittajana ja toimittajana toimi Tuula Untinen.

Julkaisun toteutukseen talkootyönä osallistuneet edustavat 1940–1960-luvuilla syntyneitä sukupolvia, joiden kautta suvun menneisyydestä kertovat muistot ovat välittyneet nykypäivään. Näiden kertomusten ja muun lähdeaineiston avulla on voitu tallentaa arvokas osa suvun historiaa. Lämmin kiitos kaikille, jotka ovat jakaneet aineistojaan ja tarinoitaan tämän teoksen käyttöön.

Toivomme, että tämä sukukirja lisää lukijoiden ja tulevien sukupolvien ymmärrystä omista juuristaan sekä suvun historiallisista vaiheista ja niistä ajan tapahtumista, joiden keskellä sukumme on elänyt ja kasvanut. Samalla toivomme sen innostavan Nils Henrikin jälkeläisiä jatkamaan tutkimustyötä ja tallentamaan oman aikansa tarinoita tuleville sukupolville.

Torniossa 23.7.2026

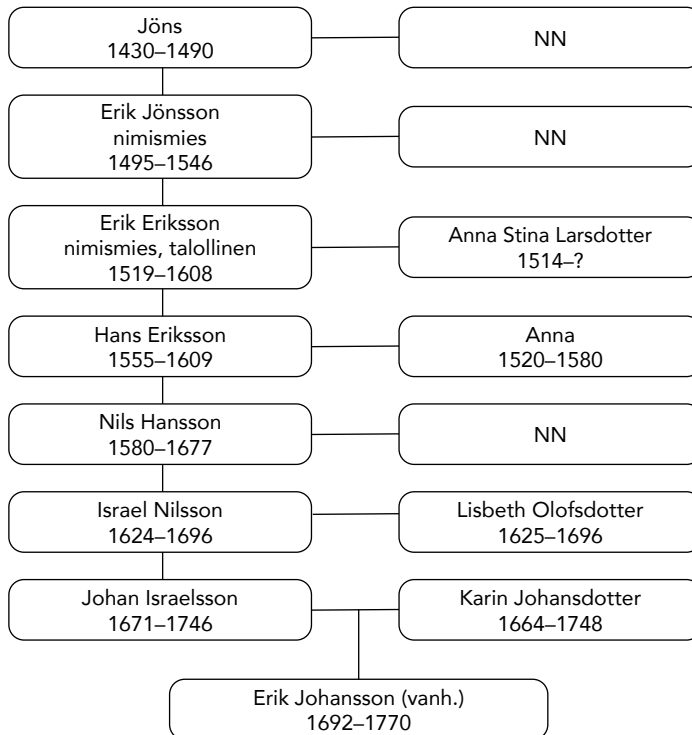
Kirjatoimikunta

Osa Tornion kaupunkia vuonna 1810. Lähde: Boisgelin de Kerdu.

2. Esivanhemmat

Nils Henrikin sukulaisuutta isien puolelta on pystytty seuraamaan aina yhdentoista sukupolven taakse, peräti 1400-luvulle saakka, kiitos ruotsalaisten sukututkijoiden. Vanhoissa asiakirjoissa äitilinjoiden tiedot ovat tyypillisesti kovin vähäiset tai puutteelliset. Erik Jönsson toimi nimismiehenä 1500-luvun alkupuoliskolla ja poikansa, talollinen Erik Eriksson jatkoi isänsä jälkeistä pestiä.

Erik Johansson vanhemman isälinja.

Esi-isien perheet asuivat hyvin uskollisesti varsin pienellä alueella Ruotsin Norrbottenin Nederkalixissa, jonka suomalainen nimi on Alakainuu.

2.1. Sangiksen kylä Ruotsissa

Sangiksen kylä sijaitsee Ruotsin Norrbottenissa, noin 30 kilometriä länteen Suomen ja Ruotsin välisestä valtakunnanrajasta, nykyisen E4-valtatien varrella.

Kylän läpi kulkee ikiaikainen kulkuväylä Skridfinnarleden. Se lähtee Perämeren pohjukasta luoteeseen kohti Övermorjärveä. Nykyisinkin suosittu vaellusreitti, entinen kärrytie, mutkittelee metsien läpi ja hiekkaharjujen yli seuraten Kalixjoen rantamia. Nimensä reitti on saanut ”hiihtävien suomalaisten” mukaan. He olivat aikoinaan samaa kansaa kuin nykypäivän saamelaiset.

Sangis ja Övermorjärven.

2.2 Julius Erikssonin vanhemmat

Vanhoina aikoina nimenanto lapsille riippui maan ja alueen kulttuurista; aluksi annettiin vain etunimi. Myöhemmin etunimen lisäksi, eritoten Pohjoismaissa, ruvettiin yleisesti viittaamaan lapsen isään. Koska sukumme juuret ovat Pohjois-Ruotsissa, esivanhempamme nimet noudattivat patronymyitä isän poika (-son) ja isän tytär (-dotter).

Joulukuu 1847 toi surun ja muutoksen 10-vuotiaan Nils Henrikin elämään, kun hänen äitinsä Anna menehtyi. Seuraavana kesänä Julius-isä muutti lapsineen tutusta Alatornion Liakasta Pohjois-Ruotsin Nederkalixiin, jossa sukua oli asunut jo vuosisatojen ajan.

Maailman myllerryksistä ja oman elämänsä monista käännteistä huolimatta Nils Henrik sai elää pitkän ja vaiherikkaan elämän Tornionlaaksossa. Hän kouluttautui puusepäksi, toimi renkinä ja kylän kirjurina sekä avioitui kaksi kertaa.

Ensimmäinen avioliitto päättyi Annan kuolemaan ja Nils Henrik jäi yksin poikansa kanssa. Toisen vaimonsa Kaisan kanssa hän sai 14 lasta, joista seitsemän varttui aikuiseksi.

Tämä kirja on sukellus Sandelin-suvun juurille sekä Nils Henrik Juliuksenpoika Sandelinin ja hänen jälkeläistensä elämään sukututkimuksen, muistojen ja valokuvien kautta.

9 789521 959301 >

ISBN 978-952-19593-0-1